



Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 6 - Number: 22, p. 73-86, Winter 2022

Eğitimde Veli Katılımı: Doküman İncelemesi* Parent Involvement in Education: Document Analysis

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1129066>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
10.06.2022

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
11.10.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.12.2022

Asya Studies

Yusuf Emrah şen
Öğretmen / Milli Eğitim Bakanlığı
yusufemrahsen@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-9910-9046>

* “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu alışma için herhangi bir çıkar atışması bildirilmemiştir. Bu alışma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

Yapılan bu çalışma ile 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusuna odaklanan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, veli katılımı hakkında güvenilir bilgi elde edebilmek için nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda velilerden de veri toplanarak yazılmış makale, yüksek lisans ve doktora tezlerinden oluşan 50 çalışma incelenmiştir. Bu dokümanlara ulaşmak için Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, Dergipark, Ulakbim sitelerinde belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak ayrı ayrı alanyazın taraması yapılmış ve veli katılımı konusunda belirlenen aralıktaki tüm çalışmalar incelenmiştir. Ardından araştırma konusu ile ilişkisi olduğu düşünülen tüm çalışmaları içeren bir havuz oluşturulmuştur. Oluşturulan alışma havuzu içerisinden veri kaynakları arasında velilerin de yer aldığı çalışmalar belirlenerek araştırma amacına uygun olduğu düşünülenler tespit edilmiş ve incelemesi yapılacak makaleler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri belirlenmiştir. İncelenmesine karar verilen bu çalışmalar amaç, yayın yılı, araştırmanın yapıldığı yer, örneklemin eğitim kademesi, çalışmanın türü, çalışmanın yöntemi, çalışmanın deseni ve veri toplama araçları alt problemleriyle ele alınmıştır. Bu çalışmada kullanılan analizler ve yapılan değerlendirmeler eğitimde veli katılımını konusunda nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaların nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalara göre daha fazla sayıda olduğunu göstermiştir. Ayrıca incelenen çalışmaların çoğunun batı bölgelerinde yer alan şehirlerde gerçekleştiği, makale olarak basıldığı ve okul öncesi eğitim kademesinden örneklemlendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Veli Katılımı, Aile Katılımı, Okul Aile İş Birliği, Veli İş Birliği, Doküman İncelemesi

Abstract

With this study, it is aimed to examine the studies focusing on parent participation in education between the years 2018-2021. For this purpose, the document analysis technique, which is one of the data collection techniques of the qualitative research method, was used to obtain reliable information about parent participation. Between 2018-2021, 50 studies consisting of articles, master's and doctoral theses written by collecting data from parents on parent participation in education were examined. In order to reach these documents, the literature was searched separately by using the keywords determined in the National Thesis Center, Google Academic, Dergipark, Ulakbim sites, and all studies on parent participation within the specified interval were examined. Then, a pool was created that includes all the studies that are thought to be related to the research topic. Among the data sources, the studies including the parents were determined among the data sources, and those that were thought to be suitable for the research purpose were determined, and the articles, master's theses and doctoral theses to be reviewed were determined. These studies, which were decided to be examined, were handled with sub-problems of purpose, publication year, place of research, education level of the sample, type of study, study method, study design and data collection tools. The analyzes and evaluations used in this study showed that the number of studies using the qualitative research method on parent participation in education is higher than the studies using the quantitative research method. In addition, it was determined that most of the studies examined took place in the cities located in the western regions, were published as articles and were sampled from the pre-school education level.

Keywords: Parent Involvement, Family Participation, School-Parent Cooperation, Parent Cooperation, Document Analysis

Citation Information/Kaynaka Bilgisi

şen, Y. E. (2022). Eğitimde Veli Katılımı: Doküman İncelemesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(22), 73-86.

GİRİŞ

Çocukların öğrenme süreçleri doğdukları andan itibaren öncelikle ailelerinde başlar ve yaşamları boyunca devam eder. Aile başta çocuğun tutumları olmak üzere davranışlarını ve inanışlarını da şekillendirir. Çocuk belli bir yaşa gelip okula başladığında ise onun için planlı, programlı yani formal bir öğrenme süreci başlamış olur. Ancak ailenin öğretme süreci çocuk okula başladığında bitmiş olmaz. Çocuk okula başladıktan sonra öğrenme hem ailede hem de okulda devam eder. Bu nedenle okul ve aile uyum içerisinde olmalı ve iş birliği yapan kurumlar olmalı ve birbirini tamamlamalıdır. Eğitimde velinin görüşleri yıllar geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Altuntaş, Demirdağ ve Ertem (2020) okul yöneticilerinin liderlik tarzı ile okul iklimi arasındaki ilişkiyi veli görüşlerine göre incelemişler ve okul yöneticilerinin liderliğinin okul iklimi üzerinde önemli bir rolü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alanyazında aile katılımı için çeşitli tabirler yapılmakla birlikte en sık kullanılan tabir, anne babaların çocuklarının gelişimine ve eğitimine katkıda bulunmak amacıyla yaptıkları etkinlikler bütünüdür diyebiliriz (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005: 2). Sağladığı faydalar göz önünde bulundurulduğunda aile katılımı eğitimin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Öyle ki aile katılımı öğrencilerin hem bireysel olarak gelişmelerinde hem de sosyalleşmelerinde çok önemli bir yere sahiptir. Çocuğun kaliteli bir eğitim alabilmesinin yolu aile, öğretmen ve okulun tam ve verimli bir iş birliği içerisinde olmasından geçer. Bu iş birliği çocuğun, eğitim hayatında başarılı bir öğrenci, topluma faydalı iyi bir insan, doğru bir vatandaş olabilmesi için kilit roledir. Bu hedefe ulaşmak ek taraflı çaba ve çalışma mümkün değildir. Günümüz Türk eğitim sistemi incelendiğinde bu iş birliğinin tam manasıyla sağlanamadığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu kopukluk da öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005: 2).

Şüphesiz ki anne ve babalar çocukların en iyi tanıyan ve onlara en yakın olanlardır. Dolayısıyla çocuklarının bilişsel, sosyal ve duygusal yapılarını en iyi onlar bilir. Yani onların yapılarını, ilgi alanlarını ve onlara nasıl bir yaklaşıma ulaşabileceğini iyi bilirler. Dolayısıyla bu bilgileri ve ipuçlarını çocukları eğitim hayatına başladığında öğretmenleri paylaşırlarsa öğretmenler de hem öğrenciyi daha yakından tanımış olur hem de ona uygun yaklaşım tarzı belirleyebilirler. Ayrıca öğrencide ilerleyen süreçte tehdit oluşturabilecek potansiyel bir sorun alanı varsa bunu tespit etmeleri ve önleyici bir yaklaşımla engellemeleri kolaylaşacaktır (Özdinç, 2014: 5). Okul aile iş birliği süreci tesis edilirken öğretmenlerin ve okul idaresinin velilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar içerisinde olmaları, okul aile birliklerinin üzerine düşen görevleri aksatmaları ya da yerine getirmemeleri, veli toplantılarının tüm paydaşlar tarafında gereksiz bulunması, önemsenmemesi ya da az yapılması, velilerin birbirleri ile de dayanışma içinde olmaması ve çocuğunun okuluna yeterince vakit ayırmıyor olması eğitime veli katılımının önündeki engellerden bazılarıdır. Okul ne kadar başarılı bir eğitim-öğretim yaparsa yaparsın bunun öğrenci için yeterli olması mümkün değildir. Eğitimin mutlaka ailede de devam etmesi ve anne babaların öğrenciye destek olunması gerekmektedir. Bu yüzden öğrenci velileri mutlaka hem çocuğunun öğretmenleriyle hem de okul yönetimiyle sürekli iletişim hâlinde olmalıdırlar (Pehlivan, 1999; Yücetaş-Artan, 2019: 71). Ertem ve Gökalp (2020) tarafından yürütülen çalışmada okul yönetiminden öğretmen tutumlarına kadar birçok faktörün veli katılımında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak gelişebilmesi öncelikle içerisinde yetiştikleri aile ortamına bağlıdır. Ayrıca anne-babaların görevi çocuklarını okula göndermekle bitmez, aksine bundan sonra başlar. Aileler, ebeveyn olmanın yanında okulun da tamamlayıcı organı niteliğindedir. Bu sebeple aile mutlaka okulda üzerine düşen görevleri yerine getirmeli ve eğitim-öğretim faaliyetlerini kolaylaştırmalıdır. Dolayısıyla, ailelerin okula katılımının ölçülmesi büyük önem arz etmektedir. Ertem ve Gökalp (2017) velilerin okul iklimi algısını ölçmek için bir ölçek uyarlamışlar ve ölçek akademik iklim, sosyal iklim ve okul güvenliği iklimi boyutlarından güvenilir ve geçerli bulunmuştur. Eğitimde veli katılımı öğrencilerin eğitim-öğretim hayatlarına ve gelişimlerine çok büyük katkılar sağladığı için son derece önemlidir. Velinin eğitim-öğretim süreci içerisinde aktif olarak rol alması olarak ifade ettiğimiz veli katılımının gerekli olduğu yönetmeliklerde de kendisine yer bulmaktadır. Eğitimde veli katılımının eğitim-öğretimde sürekliliği sağlamak ve verimliliği arttırmak, meydana gelebilecek problemleri önlemek, sorunlara çözüm önerileri getirerek sürece katkıda bulunmak gibi amaçları vardır (Şaban, 2011: 21).

Okullarda veli katılımının istenilen düzeyde olmasının öğrenci, aile, öğretmen ve kurum açısından pek çok faydasından söz etmek mümkündür. Güvenli bir eğitim-öğretim ortamında bulunan öğrenci daha başarılı olur, öz güveni yüksek olur, içinde bulunduğu topluluğa uyum sağlar. Bu gelişimler sayesinde anne-baba çocuğuyla sağlıklı bir iletişim kurma imkânı yakalar. Aile katılımı sayesinde öğretmenin hedefine ulaşması kolaylaşır. Sorumluluğu aile ile paylaştığı için bireysel farklılıkları fark etme imkânı bulur. Bu sayede kurumda fırsat eşitliğini sağlar ve eğitimde süreklilik oluşur ve kalite

artar (Cömert ve Güleç, 2004: 6). Eğitime veli katılımını sağlamanın ve ailelerinde eğitim süreci içerisine dâhil edilmesinin birçok yolu vardır. Bu katılımı sağlamanın en kolay yollarından biri veli toplantılarıdır. Ayrıca bireysel görüşmeler yapmak, kurulan iletişim grupları yoluyla görüşmek, telefon görüşmeleri yapmak, ev ziyaretleri düzenlemek, bültenler, dergiler yayımlamak, konferanslar düzenlemek, kitapçıklar bastırmak, dilek istek kutusu yolu ile fikir sormak gibi birçok yolla veliler eğitime katılabilir ve sürece büyük katkılar sağlayabilir. Veli katılımı süreci öğretmen tarafından iyi planlanmalı, ihtiyaçlara uygun program belirlenmeli, velilere amaçlar net olarak açıklanmalı ve velilerden gelen sorulara açık ve anlaşılır cevaplar verilmelidir. Okul yöneticileri ise bu süreçte öğretmenlere rehberlik ederek onların yol haritalarını belirlemelerine yardımcı olmalı ve uygun bir katılım ortamının tesisi için öğretmenlere ve velilere destek vermelidir. Aileler ise öğretmenler ve okul yönetimi ile sürekli iletişim hâlinde olarak üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeli, düzenlenen toplantılara mutlaka katılmalı ve yeni fikirler ortaya atarak süreci desteklemelidir (Oktay, Gürkan, Zembat ve Unutkan, 2003: 78).

Veli katılım süreci planlanırken öncelikle karşılıklı ihtiyaçlar belirlenmelidir. Daha sonra da belirlenen ihtiyaçlara uygun hedefler ortaya koyulmalıdır. Devamında da belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla belli etkinlikler planlanmalı ve bunlar uygulamaya konmalıdır. Son aşamada ise süreç değerlendirilmeli varsa eksik yönleri belirlenerek gerekli tedbirler alınmalıdır. Her açıdan başarılı bir veli katılım süreci çok yönlü olarak iyi planlanmış bir iş birliğiyle gerçekleşir. Her açıdan başarılı bir veli katılım sürecinin önünde engel teşkil eden bazı durumlar vardır. Aile açısından bakılacak olursa; sosyoekonomik düzeyin yetersiz olması, ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşüklüğü, çekingen davranış sergilemeleri ve yoğun yaşam koşulları ile iş hayatı nedeniyle okula yeterli vakit ayıramamaları eğitimde veli katılımının önündeki engellerden bazılarıdır. Sürece öğretmenler açısından bakacak olursak veli katılımının önemi hakkında yetersiz bilgiye sahip olunması, sürecin zahmetli ve vakit kaybı olarak görülmesi, iş yoğunluğundan vakit ayırlanamaması ile velilerin işlerine karışabilecekleri korkusu veli katılımını engeller. Yöneticilerin ise yoğun çalışma temposu, vakit darlığı ve veli katılımına gereken önemin verilmemesi süreci engeller.

Eğitime veli katılımının artırılmasına yönelik çalışmalar son yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye’de de artış göstermektedir. Aile katılımı çalışmalarını artırıcı bazı faaliyetler yapıldıkça ve olumlu sonuçlar alındıkça bu katılımı arttırmaya yönelik çalışmalar da artarak devam etmektedir. Ayrıca veli katılımı konusunda yapılan akademik çalışmalarda da son yıllarda önemli bir artış gözlenmektedir. Veli katılımı sürecinde okul, öğretmen ve aile üçgeninde tarafların birbirlerinden karşılıklı beklentileri bulunmaktadır. Eğer karşılıklı iş birliği ile bu beklentiler karşılanabilirse verimli bir iş birliği ortamı hazırlanmış olur ve bu da öğrenciye her yönden fayda sağlar. Bu noktada en büyük görevlerden biri de okul aile birliklerine düşmektedir. Okul aile birlikleri okul ile aile arasında iş birliği ve bütünleşmeyi sağlama noktasında üzerine düşeni yapmalı ve aileleri de mutlaka eğitime dâhil ederek okulda yapılan faaliyetlerden ve etkinliklerden haberdar etmelidir (Zembat ve Unutkan, 2001: 66).

1. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların amacı nedir?
2. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların yapıldığı yerler nerelerdir?
3. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların hangi yıllarda yayınlanmıştır?
4. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmalar hangi eğitim kademelerinde yapılmıştır?
5. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların türü nedir?
6. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmalarında hangi veri toplama araçlar kullanılmıştır?
7. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların yöntemi nedir?
8. 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış ve velilerden de veri toplanan çalışmaların araştırma deseni nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada veli katılımı konusunda alanyazında yapılmış çalışmaların incelenmesi amaçlandığı için nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi yapılırken araştırmacı tarafından dikkatle ele alınıp takip edilmesi gereken aşamalar vardır. Bunları: dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma (Yıldırım- Şimşek, 2016: 94).

Çalışma Materyali

Bu çalışma kapsamında eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yazılmış olan makaleler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezlerinden veri kaynakları arasında velilerinde yer aldığı çalışmalar incelenmiş ve analiz edilmiştir. Bu dokümanlara ulaşmak amacıyla Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, Dergipark, ULAKBİM sitelerinde alanyazın taraması yapılmış ve kaynaklar belirlenmiştir. Literatür taraması yapılırken anahtar sözcük olarak veli katılımı, aile katılımı, okul aile iş birliği, veli iş birliği, doküman İncelemesi kavramları ayrı ayrı kullanılmıştır. Nihayetinde doküman incelemesi tekniğiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, 25 makale, 23 yüksek lisans tezi, 2 doktora tezi olmak üzere 50 çalışma belirlenmiş ve incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, doküman incelemesi sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; çerçeve oluşturma, çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması. Betimsel analiz yapılırken ilk olarak bir çerçeve oluşturulur ve bu çerçeve doğrultusunda elde edilen veriler belirlenen temaların altlarına yerleştirilir. Ardından veriler tanımlanır ve bu tanımlar doğrudan alıntılarla desteklenir. Son olarak bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır (Yıldırım-Şimşek, 2016: 240). Bu çalışmada veriler, belirli temalar altında düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Betimlemeler, alıntılar yoluyla zenginleştirilmiştir. Belirlenen temalar altında bulgular düzenlenmiştir. Betimlemelerden yola çıkılarak yorumlar yapılmıştır.

Yapılan bu çalışmada sekiz tema belirlenmiştir. Bunlar: çalışmanın amacı, çalışmanın yapıldığı yer, çalışmanın yayın yılı, araştırma yapılan kademe, çalışma türü, çalışmanın yöntemi, araştırma deseni ve veri toplama aracıdır. Bu temalar altında 50 çalışma incelenmiş, veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesinin bir özeti niteliğini taşımakta olup yapılan çalışma doküman taraması şeklinde yapıldığından etik kurul izni gerektirmemektedir.

BULGULAR

Çocukların eğitim hayatlarının etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için okul, öğretmen ve veli iş birliği büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın bulguları “Eğitimde Veli Katılımı” konusunda yapılan ve veri kaynakları arasında velilerinde yer aldığı araştırmalar incelenerek elde edilmiştir. Elde edilen veriler tabloleştirilmiştir. Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Amacına Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin amaçları irdelenmiş sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Amaçlarına Ait Frekans ve Yüzdeler

Çalışmaların Amaçları	f	%
Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne babaların ve öğrencilerin bazı değişkenlere göre aile katılımı hakkında görüşlerinin belirlenmesi	11	22
Aile katılımının eğitim sürecinin genelinde ve bazı derslerde öğrenci başarısına etkisini ortaya koymak	7	14
Ailelerin eğitime katılım düzeylerini ve bu düzeyi etkileyen etmenleri tarafların görüşlerine göre belirlemek	5	10
Okul aile iş birliğinde yaşanan sorunlar, engeller ve okul aile iş birliğinin geliştirilmesine ilişkin okul yöneticileri, öğretmen ve veli görüşlerini belirlemek	4	8
Yönetime katılım ve okul aile iş birliğinde karşılıklı beklentilere ilişkin okul paydaşlarının görüşlerinin belirlenmesi	4	8
Velilerin çocuklarının eğitimine katılımında öz yeterlilik algısının rolünün belirlenmesi	2	4
Aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının etkililiği konusunda ebeveynleri bilinçlendirmek	2	4
Değerler eğitiminde okul aile iş birliğinin rolünü belirlemek	2	4
Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin veli toplantılarına ilişkin algılarını belirlemek	2	4
Aile Katılım Ölçeğini (AKÖ) Türkçeye uyarlamak	1	2
Uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşlerinin incelenmesi	1	2
Aile Okul Algısı ve Katılımı Ölçeği geliştirmek	1	2
Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime ailelerin katılımı	1	2
Taşınmalı eğitim uygulamasında ailelerin eğitim sürecine katılımını değerlendirmek	1	2
Türkiye'ye göç etmiş olan Suriyeli ailelerin ilkökulda aile katılımı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi	1	2
Aile katılımı çalışmalarının, ebeveynlere yararları	1	2
Velilerin eğitim durumu ile çocuklarının öğrenim kademesinin velilerin okul iklimi ve veli katılımı algısına etkisi	1	2
Velilerin eğitime katılımı ile ilgili görüşlerinin ortaya koyularak gelir durumu ve eğitim giderlerinin eğitime katılıma etkisini belirleme	1	2
Çeşitli değişkenler açısından aile katılımını incelemek.	1	2
Ev ortamında gerçekleştirilen bazı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi	1	2
Toplam	50	100

Tablo 1'de eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve velilerden de veri toplanmış olan çalışmaların amaçlarına ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. 50 çalışmada birbirine benzer ya da yakın olan amaçlar ortak değerlendirilerek genel manada 20 ayrı amaç tespit edilmiştir. 11 çalışmanın amacı: Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne babaların ve öğrencilerin bazı değişkenlere göre aile katılımı hakkında görüşlerinin belirlenmesidir. 7 çalışmanın amacı: Aile katılımının eğitim sürecinin genelinde ve bazı derslerde öğrenci başarısına etkisini ortaya koymaktır. 5 çalışmanın amacı: Ailelerin eğitime katılım düzeylerini ve bu düzeyi etkileyen etmenleri tarafların görüşlerine göre belirlemektir. 4 çalışmanın amacı: Okul aile iş birliğinde yaşanan sorunlar, engeller ve okul aile iş birliğinin geliştirilmesine ilişkin okul yöneticileri, öğretmen ve veli görüşlerini belirlemektir. 4 çalışmanın amacı: Yönetime katılım ve okul aile işbirliğinde karşılıklı beklentilere ilişkin okul paydaşlarının görüşlerinin belirlenmesidir. 2 çalışmanın amacı: Velilerin çocuklarının eğitimine katılımında öz yeterlilik algısının rolünün belirlenmesidir. 2 çalışmanın amacı: Aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının etkililiği konusunda ebeveynleri bilinçlendirmektir. 2 çalışmanın amacı: Değerler eğitiminde okul aile işbirliğinin rolünü belirlemektir. 2 çalışmanın amacı: Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin veli toplantılarına ilişkin algılarını

belirlemektir. 1 çalışmanın amacı: Aile Katılım Ölçeğini (AKÖ) Türkçeye uyarlamaktır. 1 çalışmanın amacı: Uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşlerinin incelenmesidir. 1 çalışmanın amacı: Aile Okul Algısı Ve Katılımı Ölçeği geliştirmektir. 1 çalışmanın amacı: Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime ailelerin katılımını belirlemektir. 1 çalışmanın amacı: Taşınabilir eğitim uygulamasında ailelerin eğitim sürecine katılımını değerlendirmektir. 1 çalışmanın amacı: Türkiye'ye göç etmiş olan Suriyeli ailelerin ilköğretimde aile katılımı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. 1 çalışmanın amacı: Aile katılımı çalışmalarının, ebeveynlere yararlarını belirlemektir. 1 çalışmanın amacı: Çeşitli değişkenler açısından aile katılımını incelemektir. 1 çalışmanın amacı: Velilerin eğitim durumu ile çocuklarının öğrenim kademesinin velilerin okul iklimi ve veli katılımı algısına etkisini belirlemektir. 1 çalışmanın amacı: Velilerin eğitime katılımı ile ilgili görüşlerinin ortaya koyularak gelir durumu ve eğitim giderlerinin eğitime katılma etkisini belirlemektir. 1 çalışmanın amacı: Ev ortamında gerçekleştirilen bazı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisini belirlemektir.

2018-2021 Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Yerlere Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin yapıldığı yerler araştırılmış sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2018-2021 Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Yerlere Ait Frekans ve Yüzdeler

Çalışmanın Yapıldığı Yer	<i>f</i>	%
İstanbul	8	15
Ankara	6	11
Eskişehir	5	9
Mersin	3	5
Adana	2	4
Bartın	2	4
Denizli	2	4
Kocaeli	2	4
Van	2	4
Ağrı	1	2
Aksaray	1	2
Amasya	1	2
Aydın	1	2
Bingöl	1	2
Bitlis	1	2
Bursa	1	2
Çanakkale	1	2
Gaziantep	1	2
Hatay	1	2
İzmir	1	2
Karabük	1	2
Kayseri	1	2
Konya	1	2
Muğla	1	2
Sakarya	1	2
Siirt	1	2
Trabzon	1	2
Uşak	1	2
Zonguldak	1	2
Toplam	50	100

Tablo 2'de eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve velilerden de veri toplanmış olan çalışmaların yapıldığı yerlere ait frekans ve yüzdelere yer verilmiştir. 50 çalışmanın tamamında yer bilgisi

bulunmaktadır. Çalışmaların yapıldığı bu yerler: İstanbul, Ankara, Eskişehir, Mersin, Adana, Bartın, Denizli, Kocaeli, Van, Ağrı, Aksaray, Amasya, Aydın, Bingöl, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, Hatay, İzmir, Karabük, Kayseri, Konya, Muğla, Sakarya, Siirt, Trabzon, Uşak, Zonguldak illeridir. Ülkemizde 29 ilden veriler toplanmıştır. En çok çalışma yapılan şehir 8 çalışma ile İstanbul'dur. Ardından 6 çalışma ile Ankara gelir. Ardından 5 çalışma ile Eskişehir gelir. Sonuçlardan da görüldüğü üzere çalışmalar çoğunlukla büyük şehirlerde gerçekleşmiştir. Ayrıca KKTC'de yer alan eğitim kurumlarından veri toplanan 2, Kosova'da bulunan eğitim kurumlarından veri toplanan 1 çalışma yer almaktadır.

2018-2021 Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Yıllara Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin yapıldığı yıllar araştırılmış sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: 2018-2021 Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Yıllara Ait Frekans ve Yüzdeler

Yıllar	<i>f</i>	%
2019	15	30
2020	12	24
2021	12	24
2018	11	22
Toplam	50	100

Tablo 3'te eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve velilerden de veri toplanmış olan çalışmaların yıllarına ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. 2018 yılında 11, 2019 yılında 15, 2020 yılında 12 ve 2021 yılında 12 çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla çalışmanın 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Eğitimde veli katılımının önemini son yıllarda daha da kavranmış olmasıyla birlikte bu konuda yapılan çalışmaların da belli bir seviyede devam ettiği görülmüştür.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Kademelere Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin yapıldığı kademeler araştırılmış sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: 2018-2021 Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Kademelere Ait Frekans ve Yüzdeler

Eğitim Kademesi	<i>f</i>	%
Okul Öncesi	16	32
İlkokul	15	30
Ortaokul	8	16
İlkokul-Ortaokul	6	12
Lise	2	4
İlkokul-Ortaokul-Lise	1	2
Okul öncesi-İlkokul	1	2
Kademe Bilgisi Yok (Bir Okul)	1	2
Toplam	50	100

Tablo 4'te eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve velilerden de veri toplanmış olan çalışmaların hangi kademelerde yapıldığına dair frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. 50 çalışmanın 49

tanesi için eğitim kademesi bilgisi verilmiş olup bir çalışmada kademe belirtilmemiştir. Bu çalışmalardan 16'sı okul öncesi, 15'i ilkokul 8'i ortaokul, 2'si lise kademesinde yapılmıştır. 6 çalışmada ilkokul-ortaokul, 1 çalışmada ilkokul-ortaokul-lise ve 1 çalışmada okul öncesi-ilkokul kademelerinden birlikte veri toplanmıştır. Verilerden de görüldüğü üzere eğitim kademesi yükseldikçe yapılan çalışmaların sayısı azalmıştır. Çalışmaların büyük bir kısmı okul öncesi ve ilkokul kademesinde yapılmıştır.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Türlerine Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin çalışma türleri araştırılmış, sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Türlerine Ait Frekans ve Yüzdeler

Çalışmanın Türü	f	%
Makale	25	50
Yüksek Lisans Tezi	23	46
Doktora Tezi	2	4
Toplam	50	100

Tablo 5'te eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve velilerden de veri toplanmış olan çalışmaların türlerine ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. İncelenen 50 çalışmanın yarısı makaledir. 23 çalışma yüksek lisans tezi, 2 çalışma ise doktora tezidir. Eğitimde veli katılımı konusunda daha çok makale yazılmış olduğu görülmektedir.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Türlerine Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin çalışma türleri araştırılmış, sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Yöntemlerine Ait Frekans ve Yüzdeler

Çalışmanın Yöntemi	f	%
Nitel	28	56
Nicel	14	28
Karma Yöntem	8	16
Toplam	50	100

Tablo 6'da eğitimde veli katılımı konusunda yapılan çalışmaların yöntemlerine ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. Eğitimde veli katılımı konusunda incelenen 50 çalışmadan 28'i nitel araştırma yöntemiyle, 14'ü nicel araştırma yöntemiyle, 8'i ise hem nicel hem nitel araştırma yöntemiyle yazılmıştır. Son yıllarda pandeminin de etkisiyle saha çalışmaları yapmak zorlaştığından nitel çalışmaların ağırlık kazandığı düşünülebilir.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Desenlerine Yönelik Bulgular

2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinde kullanılan desenler araştırılmış sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Desenlerine Ait Frekans ve Yüzdeler

Araştırma Deseni	<i>f</i>	%
Betimsel Desen	15	30
Tarama Deseni	12	24
Olgubilim (Fenomenoloji) yaklaşımı	8	16
Durum çalışması deseni	7	14
Alan araştırması deseni	3	6
Nedensel karşılaştırma deseni	1	2
Eylem araştırması deseni	1	2
Ardışık açıklayıcı desen	1	2
Keşfedici sıralı desen	1	2
Tematik analiz deseni	1	2
Toplam	50	100

Tablo 7’de eğitimde veli katılımı konusunda yapılan çalışmaların desenlerine ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. İncelenen çalışmaların 15’inde betimsel desen, 12’sinde tarama deseni, 8’inde fenomenoloji deseni, 7’sinde durum çalışması deseni, 3’ünde alan araştırması deseni, 1’inde nedensel karşılaştırma deseni, 1’inde eylem araştırması deseni, 1’inde ardışık açıklayıcı desen, 1’inde keşfedici sıralı desen ve 1’inde ise tematik analiz deseni kullanılmıştır.

2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Yönelik Bulgular

2000-2018 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yazılmış ve velilerden de veri toplanmış olan makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerin veri toplama araçları araştırılmış sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Ait Frekans ve Yüzdeler

Veri Toplama Aracı	<i>f</i>	%
Form	36	40
Ölçek	20	22
Görüşme	18	20
Anket	14	16
Test	1	1
Ses kaydı	1	1
Toplam	90	100

Tablo 8’de eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. İncelenen çalışmalarda 36 form, 20 ölçek, 18 görüşme, 14 anket, 1 test ve 1 ses kaydı veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Çalışmalarda farklı araştırmacılar tarafından geliştirilen ya da uyarlaması yapılan ölçekler kullanılmıştır. Genel olarak kullanılan ölçekler şunlardır: Veli Katılım Ölçeği, Aile Katılım Ölçeği, Aile Okul Algısı ve Katılımı Ölçeği, Ailenin Eğitime Katılımı Ölçeği, Genel Öz Yeterlilik Ölçeği, Okul Öncesi Değerler Ölçeği, İlköğretimde Okul Ve Aile İşbirliği Ölçeği, Ailenin Eğitime Katılım Ölçeği, Veli Değerlendirmelerine Göre Yönetim Becerileri Ölçeği, Velilerin Okul İklimi Algısı Ölçeği, İlköğretimde Okul Ve Aile Katılımı Ölçeği, Veli-Okul İletişimi Tutum Ölçeği, Baba Katılım Ölçeği.

Çalışmalarda kullanılan formlar genel olarak şunlardır: Kişisel Bilgi Formu, Demografik Bilgiler Formu, Genel Bilgi Formu ve Okul Öncesi Eğitim Programı Aile Katılımı Formu, Veli Katılım Görüşme Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Öğretmenler İçin Veli Toplantıları Yaşantıları Görüşme

Formu, Veliler İçin Veli Toplantıları Yaşantıları Görüşme Formu, Okul Yöneticileri İçin Veli Toplantıları Yaşantıları Görüşme Formu, Açık Uçlu Sorular Formu, Ebeveyn Katılım Ölçeği-Öğrenci Formu, Ebeveyn Katılım Ölçeği-Öğretmen Formu, Ebeveyn Katılım Ölçeği-Ebeveyn Formu, Öğrenci ve veli okur-tepki formu, Veli-Öğrenci Etkileşim Formu.

Çalışmalarda kullanılan anketler genel olarak şunlardır: Yönetici Aile Katılım Anketi, Öğretmen Aile Katılım Anketi, Öğrenci Aile Katılım Anketi, Veli Aile Katılım Anketi, Ailelerin Eğitim Sürecine Katılım Anketi, Öğretmenlere Yönelik Okul Aile İş Birliği Anketi, Velilere Yönelik Okul Aile İş Birliği Anketi, Aile Katılım Anketi, Veli Toplantısına İlişkin Veli Görüş Anketi, Açık Uçlu Anket, Okul-Aile İş Birliği ile İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri Anketi, Veli-Öğretmen İlişkisi Anketi.

Veri toplama araçlarından görüşmeyi kullanan çalışmaların 12 tanesi normal görüşme, 5 tanesi yarı yapılandırılmış görüşme, 1 tanesi odak grup görüşmesi şeklindedir. Görüşmelerin biri ses kaydı alınarak yapılmıştır. Uygulanan Metropolitan Okul Olgunluğu Testinin “sayı alt testi” puanlarından faydalanılmıştır.

Tablo 9: 2018-2021 Yılları Arasında Eğitimde Veli Katılımı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Veri Toplama Aracı Sayılarına Ait Frekans ve Yüzdeler

Veri Toplama Aracı Sayısı	<i>f</i>	%
1	22	44
2	19	38
3	5	10
4	4	8
Toplam	50	100

Tablo 9’da eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama aracı sayılarına ait frekans ve yüzdeler yer verilmiştir. 50 çalışmanın tamamında veri toplama aracı kullanılmıştır. 1 veri toplama aracı kullanan çalışma sayısı 22’dir. 2 veri toplama aracı kullanan çalışma sayısı 19’dur. 3 veri toplama aracı kullanan çalışma sayısı 5’tir. 4 veri toplama aracı kullanan çalışma sayısı ise 4’tür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu araştırmalar incelenmiştir. Eğitimde veli katılımı konusunda yapılmış çalışmalar pek çok amaç doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların daha çok okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne-babaların ve öğrencilerin bazı değişkenlere göre aile katılımı hakkında görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldığı çıkarımına ulaşılmıştır. Bunun dışında birçok çalışmada amaç, aile katılımının eğitim sürecinin genelinde ve bazı derslerde öğrenci başarısına etkisini ortaya koymaktır. Ayrıca veli katılımı pek çok değişkene göre incelenmiştir. Örneğin veli katılımının; öğrencinin okuma becerilerine, dil, matematik, fen ve sosyal bilgiler gibi dersler ve eğitim sürecindeki akademik başarısına, sosyal becerilerine, dil becerilerine, değerler eğitimindeki rolüne, öz yeterlik algısına etkileri bakımından incelenmiştir. Bazı çalışmalar ise aile katılımı konusunda okul yöneticisi, öğretmen ve ebeveyn tutumlarını belirlemek, paydaşların görüşlerine göre veli katılım düzeyini belirlemek, yönetime katılım ve okul aile iş birliğinde karşılıklı beklentileri belirlemek, aile katılımının yararları hakkında bilgi vermek, veli toplantılarına karşı tutumları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Benzer amaçlar doğrultusunda çalışmalar yapılmış ve bu amaçlara yönelik sonuçlara ulaşılarak değerlendirilmeler yapılmıştır. Bazı çalışmalarda da belirli ölçeklerin uyarlanması ya da oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmada ortaya çıkan bu sonuçlar alanyazın ile uyumlu hâldedir. Eğitimde belirli değişkenler arasındaki ilişkileri araştırarak büyük resmi görmek ve alanyazındaki boşlukları daha iyi anlamak için sistematik taramaların daha sık yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Ertem (2020) okullardaki örgütsel davranışı araştırdığı çalışmada bağlılık davranışlarının daha çok, etik davranışların ise daha az çalışıldığını bulmuştur.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların nerede yapıldığı incelendiğinde bu çalışmaların büyük şehirlerde ve Türkiye’nin batısında yoğunlaştığı görülmüştür. En çok çalışma İstanbul’da yapılırken ardından Ankara gelmiştir. Sonrasında ise Eskişehir ve Mersin gelmiştir. Türkiye genelinde 29 ilde aile

katılım konusuna değinilen ve en az bir açıdan incelenmiş olan çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu illerin 20 tanesinde eğitime aile katılımı konusunun işlendiği sadece birer tane çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında hiç çalışma yapılmayan illerin sayısı da oldukça fazladır. Van, Bitlis, Bingöl, Siirt, Hatay ve Gaziantep gibi doğu ve güneydoğu illerimizde bazı çalışmalar için veri toplanmış olsa da bu sayı çok düşük kalmış ve geri kalan illerde araştırma konusunda herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Çalışmaların yoğunlukla batı illerinde yapıldığı tespit edilmiştir.

Eğitimde veli katılımı konusunda yapılan çalışmaların büyük şehirlerde öğrenci ve veli sayısı çok olduğu için bu bölgelerde yoğunlaştığı düşünülebilir. Ayrıca bu bölgelerde veri kaynaklarına ulaşım ve aile katılıma bakış açısının daha olumlu olması da sebepler arasında gösterilebilir. Doğuda ailelerin eğitim düzeyi, sosyoekonomik farklılıklar ve eğitime verilen önemin daha az olmasından dolayı buralarda veli katılım çalışmaları ya az yapılmış ya da hiç yapılmamıştır. Ayrıca doğu illerimizde yapılan çalışmalarda daha çok beklentilerin ve ihtiyaçların ortaya çıkarılması ve öğretmenlerin veli katılımına dair görüşlerinin, tutumlarının belirlenmesinin amaçlandığı bilinmektedir. Doğudaki bazı illerde anne ve babaların Türkçeyi hiç bilmemesi ya da tam olarak konuşamaması nedeniyle öğretmenle yeterli iletişimi kuramaması ve çok çocuklu ailelerin yaygın olması nedeniyle de aileler her çocuğunun eğitimi ile ilgilenememektedirler.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde çalışmaların en çok çalışmanın 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmaya konu edilen yıllar içerisinde 2018 yılında 11 çalışma, 2019 yılında 15 çalışma, 2020 yılında 12 çalışma, 2021 yılında 12 çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Çalışma sayıları genel anlamda belli bir düzeyde olduğu söylenebilir. Bahsi geçen yıllarda veli katılımı konusunda çok daha fazla çalışma yapılmış olsa da araştırmamızda velilerden veri toplanan çalışmaları incelediğimiz için sayı belli bir düzeye kadar düşmüştür. Son yıllarda eğitime ve eğitimde veli katılımına verilen önem ile veli katılımının faydaları paydaşlar tarafından daha iyi anlaşıldığından veli katılımı konusunda yapılan çalışmalarda bir artış gözlemlenebilirdi ancak pandemi sürecinin de etkisiyle özellikle saha çalışmalarının ve veri toplamanın zorlaşması hatta olanaksız hâle gelmesi nedeniyle sayılar belli bir düzeyde kalmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan programlarda aile katılım çalışmalarına ilk kez 1952 yılında yer verilmiştir. Bu programlarda çocuğun okula başladığı ilk andan itibaren ailenin de eğitim-öğretim sürecine dâhil olması gerektiği, ailenin çocuğuna karşı yaklaşım şekilleri ve veli ziyaretleri gibi konulardan bahsedilmiştir. Tüm bu katılım süreci ve çocukla iletişim konusunda ailelerin bilgilendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Daha sonra yapılan bazı Millî Eğitim Şuralarında veli katılımı ve aile eğitiminin önemine dair tavsiye kararları alınsa da programlarda eğitime aile katılımı konusuna yeterince yer verilmemiştir. 1994 yılına gelindiğinde ise okul öncesi kurumlar için bir eğitim programı hazırlanmış ve bu programda aile katılımı konusunda detaylı bilgilendirmeler yapılarak ve neden gerekli olduğuna dair hususlar ele alınmıştır. Ardından 2002, 2006, 2013 yıllarında güncellenmiş olan her programda aile katılımının önemi yinelenmiştir (Köyceğiz, Ağaçdan, Akaydın, Yorgun ve Tezel Şahin, 2016:1). Programlarda aile katılımına yer verilmesindeki bu artışa paralel olarak da aile katılım çalışmalarının yıllar geçtikçe artmasını yaşanan bu değişimin olağan sonuç olarak değerlendirilebilir.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların kademelerine bakıldığında en çok çalışmanın okul öncesi eğitim kademesinde daha sonra da sırasıyla, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde yapıldığı görülmüştür. Bazı eğitim kademelerinden aynı anda verilerin toplandığı çalışmalar olsa da kademe ilerledikçe çalışma sayısının azaldığı sonucuna varılmıştır. İncelenen dönemde üniversite kademesinde yapılan herhangi bir çalışma gözlemlenmemiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında çıkartılan ‘Okul Öncesi Eğitim Programı’nda okul aile iş birliği ile eğitime aile katılımının önemini vurgulanmış, aile katılımı sağlanan programlarda yetişen çocukların kalıcı öğrenme yaşadıkları ve olumlu özellikler kazandıkları ifade edilmiştir. Ayrıca çocukların kazandığı bilgi ve becerileri günlük yaşama daha kolay aktarabileceği vurgulanmıştır (Çakmak, 2010: 175). Bu gibi programlarında etkisiyle aile katılımına önem verilip bu konuda yapılan çalışmaların arttığı görülmüştür. Bundan dolayı okul öncesi eğitim kademesinde aile katılımına yönelik çalışmaların önemi fark edilmiş ve sayıları artmıştır.

Çocuğun ailede başlayan eğitiminin bir kurumda devam ettiği okul öncesi eğitiminin, ailelerden soyutlanmış şekilde düzenlenmesi düşünülemez. Bilgi vermektan önce çocuğa bazı beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlayan okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun okul hayatının ilk adımı olduğu için onun okula karşı tutumunu ve yaklaşımını belirleyecek olması bakımından son derece önemlidir. Toran ve Özgen (2018) okul öncesi eğitimde aile katılımı konusunda yaptıkları çalışmalarının sonucunda okul

öncesi öğretmenlerin tamamının aile katılımının gerekli olduğu görüşüne inandıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada yer alan öğretmenler okuldaki öğrenme ortamının evde de devam etmesi gerektiğini söyleyerek aile katılımı çalışmalarının çocuğun akademik başarısına, problem çözme yeteneğine, dil becerilerine, duygusal gelişimine büyük katkılar sunacağını ifade etmişlerdir.

Günümüzde ebeveynler okul öncesi eğitimde ve ilkokulda eğitime katılım noktasında belli bir seviyeye kadar istenilenlere cevap verebilirken eğitim kademesi yükseldikçe ortaokulda ve lisede her bakımdan eğitimin dışında kalmaya başlamaktadırlar. Okul öncesi ve ilkokulda eğitimin evde de devam eden kısmında bilgi ve becerileri oranınca eğitime katkı sağlamakta ve iş birliği yapma konusunda çaba sarf etmekte olan veliler, ortaokul ve liselerde yavaş yavaş bu katılımı kaybetmektedirler. Ortaokullarda evde destek olsa da okula katılım düşmekte, lisede ise hem evde eğitimin devamında hem de okul ile iş birliği noktasında belirgin düşüşler gözlemlenmektedir.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların yöntemlerine bakıldığında 28 çalışmanın nitel, 14 çalışmanın nicel, 8 çalışmanın ise karma yöntemle yapıldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak veli katılımı konusunun hem nicel hem nitel hem de karma araştırma yöntemlerine uygun bir konu olduğu söylenebilir. Son dönemlerde çoğu araştırmacının elde ettiği sonuçları kelimelerle ifade etmeyi tercih ettiği görülmektedir. Buna gerekçe olarak pandemi sürecinin olumsuz etkileri ile birlikte araştırma yapmakta yaşanan kısıtların, insanları uzaktan veri toplamaya ve araştırma yapmaya mecbur bırakması gösterilebilir.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların desenlerine bakıldığında daha betimsel desen, tarama deseni, olgubilim (fenomenoloji) yaklaşımı, durum çalışması deseninin kullanıldığını görmekteyiz. İncelenen çalışmalarda karma desenlerde birlikte kullanılanlar olmakla birlikte 11 farklı araştırma deseni kullanılmıştır. Betimsel desen çoğunlukla nitel çalışmalarda kullanılır. Bu çalışmada ele alınan araştırmaların çoğu nitel çalışmadır. Betimsel desende daha çok karakterize edilmiş kişiler veya gruplar tanımlanmaya çalışılır. Mevcut durumun değerlendirmesi yapılır. İncelenen çalışmaların çoğunda okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, anne babaların ve öğrencilerin bazı değişkenlere göre aile katılımı hakkında görüşlerinin ve aile katılımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi gibi konuların araştırıldığını ve mevcut durumla hedeflenen durumun değerlendirildiğini görmekteyiz. Bu çalışmaların çoğunda betimsel desen kullanılmıştır.

Eğitimde veli katılımı konusunda 2018-2021 yılları arasında yapılmış ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmalarda veri toplama aracı olarak çoğunlukla çeşitli formlar kullanılmıştır. Formlar içerisinde en çok Kişisel Bilgi Formu, Demografik Bilgiler Formu, Veli Katılım Görüşme Formu, Aile Katılım Formu kullanılmıştır. Bunun yanında veri toplama aracı olarak ölçek, görüşme, anket, test ve ses kaydı kullanılmıştır. İncelenen çalışmaların genelinde bir veya iki veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada 2018-2021 yılları arasında eğitimde veli katılımı konusunda yapılan ve veri toplananlar arasında velilerinde bulunduğu çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmaların amacı, yapıldığı yer, yayın yılı, türü, araştırma yöntemi, araştırma deseni, yapıldığı eğitim kademesi, veri toplama aracı ve kullanılan veri toplama aracı sayıları incelenmiştir ve özet olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Çalışmaların çoğu İstanbul, Ankara, Eskişehir gibi büyükşehirlerde yapılmıştır.
- Çalışmalar genelde batıdaki illerde yapılmıştır.
- Araştırma yapılan yıllarda çalışma sayıları pandemi sürecinin de etkisiyle belli bir düzeyde kalmıştır. En çok çalışma 2019 yılında yapılmıştır.
- Çalışmalar daha çok okul öncesi ve ilkokul eğitim kademelerinde yapılmıştır.
- Çalışmaların amacı daha çok öğretmenlerin, öğretmen adaylarının, idarecilerin, velilerin eğitime aile katılımı konusundaki görüşlerini almaktır.
- Çalışmalar daha çok makale türünde yapılmıştır.
- Çalışmalar daha çok nitel yöntemle yapılmıştır.
- Çalışmalarda en çok betimsel desen kullanılmıştır. Ardından tarama deseni gelmektedir.
- Veri toplama aracı olarak daha çok formlar kullanılmıştır.
- Yapılan çalışmaların genel olarak, paydaşların eğitimde veli katılımı konusundaki görüşleri, aile katılımının öğrencinin genel akademik başarısına ve bazı derslere karşı tutumuna etkisini, Ailelerin eğitime katılım düzeylerini ve bu düzeyi etkileyen etmenleri araştırdığı ortaya çıkmıştır.

- Çalışmalarda bazı ölçeklerinin Türkçeye uyarlandığı ve bazı ölçeklerinde geliştirildiği görülmüştür.
- Çalışmalarda eğitime aile katılımının çocukların akademik başarılarına olumlu etkisinden bahsedilmiştir.
- Çalışmalara bakıldığında özellikle babaların eğitime katılmasının çocuğa etkilerine dair birçok araştırma yapılmaya başlandığı görülmektedir.
- Çalışmalara bakıldığında özel gereksinimli çocukların ailelerinin eğitime katılmaları hakkındaki çalışmaların az olduğu görülmüştür.
- Çalışmalarda dezavantajlı bireyler ve bölgelere dair çalışmaların az olduğu görülmüştür.

Öneriler

Araştırma sonucunda karar vericilere, araştırmacılara, okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere yönelik şu öneriler sunulabilir:

- Öğretmenlere ve özellikle de öğretmen adaylarına eğitiminde veli katılımının önemi aktarılmalı mümkünse üniversite müfredatlarında yer bulmalı; planlama ve uygulama aşamasında neler yapmaları gerektiği konusunda karar vericilere çeşitli eğitimler verilmelidir.
- Dezavantajlı kabul edilen bölgelerde ve bireylerle çalışmalar yapmaları için araştırmacıları ve yöneticileri teşvik edici önlemler alınmalıdır.
- Ailelere veli katılımının ve okul ile ailenin iş birliği içerisinde olmasının faydaları anlatılmalı, katılım çeşitleri hakkında eğitimler ve konferanslar verilmelidir.
- Okul yöneticileri öğretmenler ile veliler arasında iletişimin sağlanması ve iş birliğinin artması için gerekli tedbirleri almalı, farklı yöntemler deneyerek örgütlenme çalışmaları yapmalıdır.
- Aile katılım çalışmaları okul müdürü, öğretmenler ve veliler arasında iş birliği içinde gerçekleştirilmelidir.
- Aile katılım faaliyetlerine yalnızca annelerin değil babaların da katılmalarına dair tedbirler alınmalıdır.
- Okul yöneticileri ve öğretmenler özel gereksinimli çocukların öğretmenleri ve aileleri ile daha çok iletişim halinde bulunmalıdır.
- Veliler çocuklarının eğitiminde aktif rol oynamalıdır. Çünkü çocuğun güvenli hissettiği bir okul ortamında eğitim görmesi ve okula aidiyet duygusunun gelişmesi okul aile iş birliği ile gerçekleşir.
- Okul aile birlikleri yönetmelikle belirlenen ve özellikle oku ile ailelerin iletişimi ve iş birliğini sağlamayı amaçlayan görevlerini yerine getirmelidir.
- Veliler sadece belli kademelerde değil eğitim hayatlarının her aşamasında çocuklarının eğitimine katılmalı ve aktif rol oynamalıdır.
- Araştırmacılar eğitimde baba katılımına dair çalışmalar yapmalı ve faydalarına dair bilgiler aktarmalıdır.
- Araştırmacılar özel gereksinimli çocukların velilerinin eğitime katılımına ve sağlayacağı faydalara dair çalışmalar yapmalıdır.
- Araştırmacılar yalnızca batı illerinde ya da büyükşehirlerde değil ülkenin her tarafında, özellikle de Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri ile dezavantajlı kabul edilen bölgelerde çalışmalar yapmalıdır.
- Eğitimde veli katılımı konusu genellikle çalışmaların yoğunlaştığı kademelerde değil her kademedede incelenmeli ve öneriler verilmelidir.
- Araştırmacılar eğitimde veli katılımı tek bir boyutuyla değil çeşitli boyutlarını içerecek şekilde incelemelidirler.
- Aile katılım çalışmalarına gereken önem verilerek konuyla ilgili makalelerin yanında yüksek lisans ve doktora tezleri de daha çok yazılmalıdır.
- Aile katılımına dair çeşitli programlar geliştirilmelidir ve uygulanması için yaygınlaştırma çalışmaları yapılmalıdır.

Destek ve Teşekkür

Bu çalışmanın başından sonuna kadar her aşamasında yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini paylaşarak büyük katkılar sağlayan, sonuca ulaşmam yolunda motive edip her zaman telkinlerde bulunan

çok kıymetli danışmanım Sayın Doç. Dr. Hasan Yücel ERTEM'e en kalbi duygularıyla teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Yazarlık Katkısı

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak yapılan bu çalışma tek yazarlı olarak yürütülmüştür.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesinin bir özeti niteliğini taşımakta olup yapılan çalışma doküman taraması şeklinde yapıldığından etik kurul izni gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Altuntas, B.; Demirdağ, S. ve Ertem, H. Y. (2020). Velilerin Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin Yönetim Becerileri ile Okul İklimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Academia Journal of Educational Research*, 5(2), 65-80.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen, Aile, Çocuk ve Kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 132-145.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-18.
- Epistein, J. L. (2000). *Epistein''s Six Types of Parent Involvement*. *National Network of Partnership Schools*. <http://www.csos.jhu.edu/p2000/sixtypes.htm> adresinden 10.05.2022 tarihinde erişildi.
- Ertem, H. Y. (2020). Okullarda Gözlenen Örgütsel Davranışlar: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 802-817.
- Ertem, H. Y. ve Gökçalp, G. (2017). Velilerin Okul İklimi Algısı Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 155-173.
- Ertem, H. Y. ve Gökçalp, G. (2020). Velilerin Okul İklimi ve Veli Katılımı Algılarının Velilerin Eğitim Durumu ve Çocuklarının Öğrenim Kademesine Göre İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 78-91.
- Köyceğiz, M.; Ağaçdan, M.; Akaydın, D.; Yorgun, E. ve Tezel Şahin, F. (2016). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile Katılımının Dünü ve Bugünü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 619-625.
- Oktay, A.; Gürkan, T.; Zembat, R. ve P. Unutkan, Ö. (2003). *Okul Öncesi Programı Uygulama Rehberi (Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?)*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E. ve Yaşar, M. (2005). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı. *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 6(62), 29-34.
- Özdiñç, T. (2014). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımında Sosyal Medya Kullanımı: Bir Durum Çalışması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. S. Füsün Akdağ Aycibin), İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pehlivan, İ. (1999). *Eğitim Yönetimi Semineri Notları*. Bolu.
- Şaban, C. (2011). İlköğretim Okullarında Velilerin Eğitime Katılım Düzeyleri ve Tercih Ettikleri Katılım Türleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Levent Deniz), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toran, M. ve Özgen, Z. (2018). Eğitimde Nitel Araştırmalar Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı: Öğretmenler Ne Düşünüyor, Ne Yapıyor? *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 229-245.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücetaş-Artan, G. (2019). Eğitimde Veli Katılımı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Recep Kahramanoğlu), Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zembat, R. ve Unutkan, Ö. (2001). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.